

Oikaisuvaatimus valtioneuvoston päätöksestä Keski-Suomen hyvinvointialueen lisärahoitushakemukseen 2025 (VN/36959/2025)

Aluehallitus 26.11.2025 § 363

Valmistelija talousjohtaja Aija Suntioinen p. 040 185 9985
konsernipalveluiden toimialajohtaja Lasse Leppä p. 050 599 9545
vs. hyvinvointialuejohtaja Kati Kallimo p. 050 442 2302

Selostus asiasta Keski-Suomen hyvinvointialue hakee valtiovarainministeriöltä hyvinvointialueiden rahoituslain (617/2021) 11 ja 26 §:n mukaista lisärahoitusta turvatakseen alueen väestölle perustuslain edellyttämät sosiaali- ja terveystoimen palvelut sekä pelastustoimen palvelut, joiden toteutuminen on rahoituksen riittämättömyyden vuoksi uhkaa vakavasti vaarantua.

Rahoituslain mukaisesti lisärahoitusmenettely on ensisijainen keino tilanteessa, jossa hyvinvointialueen rahoituksen taso vaarantaa tai uhkaa vaarantaa perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettua riittävää sosiaali- ja terveystoimen palvelut sekä perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen.

Hyvinvointialueen taloudellinen tilanne on valtakunnallisesti heikoimpia. Vuoden 2025 muutostalousarvio on 74,1 miljoonaa euroa alijäämäinen. Hyvinvointialueen kolmannen vuosineljänneksen perusteella tilinpäätökseen ennustetaan 80,8 miljoonan euron alijäämää. Ilman lisärahoitusta alijäämän kattaminen edellyttäisi arviolta noin 25 prosentin toimintamenojen leikkauksia vuodessa, mikä ei ole realistisesti toteutettavissa vaarantamatta vakavasti lakisääteisten palvelujen järjestämistä ja yhdenvertaista palvelutasoa.

Keski-Suomen hyvinvointialueen rahoitus pohjaa heikentää valtakunnallisen rahoitusmallin rakenteelliset haasteet ja puutteelliset diagnoositiedot. Rahoituslainsäädäntöön sisältyvä rahoituksen jälkikäteistarkastus on johtanut tilanteeseen, jossa alun perin liian matalalle tasolle jäänyt rahoitus sekä sen synnyttämä alijäämä kertaantuvat. Puutteellisten tietojen on arvioitu aiheuttaneen vuosina 2023–2025 yhteensä yli 90 miljoonan euron rahoitusvajeen. Kyse ei ole hyvinvointialueen omista päätöksistä tai toimista, vaan valtakunnallisen rahoitusmallin ja laskentaperustojen rakenteellisista puutteista, jotka eivät kuvaa Keski-Suomen todellista palvelutarvetta ja kustannusrakennetta.

Rahoituksen riittämättömyys ja alijäämäkehitys aiheuttavat merkittäviä riskejä palvelujen järjestämiselle ja uhkaa vaarantaa hyvinvointialueen taloudellisen itsenäisyyden. Valtiovarainministeriö on käynnistänyt hyvinvointialueella taloudellisen tilanteen johdosta arviointimenettelyn. Ilman lisärahoitusta palvelujen järjestäminen vaarantuu vakavasti, ja Keski-Suomen hyvinvointialueen mahdollisuudet turvata perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaiset sosiaali- ja terveystoimen palvelut sekä pelastustoimen palvelut heikkenevät merkittävästi.

Hakemuksessa esitetään perustelut lisärahoituksen tarpeelle ja kohdentamiselle. Lisärahoitus kohdennetaan erityisesti sellaisiin toimenpiteisiin, joilla turvataan perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaiset välttämättömät sosiaali- ja terveystoimen palvelut sekä pelastustoimen palvelut ja

estetään palvelujen saatavuuden ja laadun vaarantumisesta. Lisärahoitus ei korvaa suunniteltuja sopeuttamistoimia, vaan mahdollistaa niiden hallitun toteuttamisen siten, ettei palvelujärjestelmään synny pysyviä rakenteellisia vaurioita ja palveluiden perustuslain mukainen vähimmäistaso turvataan.

Keski-Suomen hyvinvointialueella on valmisteltu laaja talouden ja toiminnan tasapainottamisohjelma. Vuonna 2024 toteutettiin yhteensä 43 miljoonan euron sopeuttamistoimet ja vuonna 2025 sopeutustoimien vaikutusten arvioidaan olevan 45,5 miljoonaa euroa. Toimenpiteistä huolimatta rahoituspohja jää tasolle, jossa alijäämä ja riski lakisääteisten palvelujen vaarantumisesta edelleen kasvavat, ellei rahoituspohjaa korjata lisärahoituksella.

Yhteenvedona hyvinvointialue katsoo, että rahoituksen riittämättömyys, rahoitusmallin rakenteelliset puutteet ja kertynyt alijäämäkehitys uhkaavat vaarantaa perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaiset riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä turvattuihin perusoikeuksiin kytkeytyvät pelastustoimen palvelut rahoituslain 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Lisärahoituksena haettava 45,6 miljoonan euron määrä perustuu laskennalliseen arvioon siitä rahoituksen tasosta, joka on jäänyt hyvinvointialueelta saamatta rahoitusmallin tietopohjan puutteiden vuoksi vuonna 2025. Ilman lisärahoitusta talouden tasapainottaminen johtaisi laaja-alaisiin palvelupuutteisiin ja tilanteeseen, jossa taloudelliset tasapainottamisvelvoitteet ja lakisääteinen palvelutehtävä eivät ole yhteensovitettavissa.

Toimivalta

Hallintosääntö § 17

Esittelijä

Vs. hyvinvointialuejohtaja Kallimo Kati

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää

1) hyväksyä Keski-Suomen hyvinvointialueen lisärahoitushakemuksen valtiovarainministeriölle hyvinvointialueiden rahoituslain (617/2021) 11 ja 26 §:n mukaisesti (liite 1) ja hakea lisärahoituksena 45,6 miljoonaa euroa lakisääteisten sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi.

2) valtuuttaa vs. hyvinvointialuejohtajan allekirjoittamaan hakemuksen ja toimittamaan sen valtiovarainministeriölle.

3) valtuuttaa vs. hyvinvointialuejohtajan nimeämään hyvinvointialueen edustajat valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäministeriön yhteiseen valmisteluryhmään lisärahoitusta koskevan päätöksen valmistelua varten.

4) valtuuttaa vs. hyvinvointialuejohtajan tekemään hakemukseen teknisiä korjauksia ja täsmennyksiä ennen sen lähettämistä.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Valmistelija talousjohtaja Aija Suntioinen p. 040 185 9985
konsernipalveluiden toimialajohtaja Lasse Leppä p. 050 599 9545
sosiaali- ja terveystalouden toimialajohtaja Kati Kallimo p. 050 442 2302

Selostus asiasta Valtioneuvosto on 26.3.2026 tehnyt päätöksen, jolla se on hylännyt Keski-Suomen hyvinvointialueen lisärahoitushakemuksen vuodelta 2025. Rahoituslain 30 §:n mukaan, jos hyvinvointialue on tyytymätön päätökseen hyvinvointialueen lisärahoituksen myöntämisestä, hyvinvointialueella on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä päätöksen tehneelle viranomaiselle oikaisuvaatimus. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Valtioneuvoston päätös tai sen perustelut eivät toteuta hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 11 ja 26 §:iä tai hallintolakia edellytetyllä tavalla, jonka johdosta Keski-Suomen hyvinvointialueen tulisi tehdä päätöksestä määräajassa oikaisuvaatimus.

Päätöksessä ei ole asianmukaisesti arvioitu niitä keskeisiä seikkoja, jotka sekä päätöksen että valmistelumistion omien lähtökohtien perusteella ovat ratkaisevia lisärahoituksen edellytysten kannalta. Näihin kuuluvat erityisesti palvelujen lainmukaisuuden puutteet vuonna 2025, varainhoitovuotta koskevat toteumatiedot ja niistä ilmenevä menokehityksen olennainen hillintä, käytettävissä olevan tietopohjan puutteellisuus sekä Keski-Suomen hyvinvointialueen ministeriöohjauksen perusteella toteuttamat laaja-alaiset sopeutus- ja kehittämistoimenpiteet. Samoin päätöksessä on sivuutettu yksilöidyt toimenpiteet, toimintaympäristön kustannustekijät sekä rahoitusjärjestelmän rakenteelliset tekijät, joiden yhteisvaikutus heikentää alueen rahoituksen riittävyyttä.

Päätöksen keskeinen perustelu käyttämättömästä sopeuttamispotentialista perustuu olennaisilta osin vuotta 2025 edeltävään aineistoon ja teoreettisiin keskiarvolaskelmiin. Päätöksessä ei ole riittävästi yksilöity, millä konkreettisilla, oikeudellisesti mahdollisilla ja palvelujen lainmukaista toteutumista vaarantamattomilla toimenpiteillä Keski-Suomen hyvinvointialue olisi voinut turvata palvelut vuonna 2025 ilman lisärahoitusta. Lisäksi arviointimenettelylle on annettu sellaista merkitystä, joka ei voi korvata lisärahoitusmenettelyn tehtävää turvata kyseisen varainhoitovuoden palvelujen rahoitus.

Päätös ei myöskään täytä yhdenvertaisuusperiaatteen vaatimuksia, ja lisärahoitusmekanismi muodostuu soveltamistavaltaan sellaiseksi, ettei se tosiasiallisesti mahdollista lainsäädännön mukaista lisärahoituksen myöntämistä yhdenvertaisin perustein.

Näillä perusteilla valtioneuvoston päätös on ensisijaisesti muutettava siten, että arvioinnissa otetaan huomioon lainsäädännössä edellytetyt keskeiset seikat ja Keski-Suomen hyvinvointialueelle myönnetään haettu lisärahoitus 46 000 000 euroa vuodelle 2025.

Toissijaisesti päätös on kumottava lainvastaisena ja asia palautettava uudelleen käsiteltäväksi lainmukaisen, aluekohtaisen ja varainhoitovuoteen 2025 kohdistuvan kokonaisarvion tekemistä varten.

Yhteenveto

Keski-Suomen hyvinvointialueen tulisi em. perustein hakea vuoden 2025 lisäraahakemukseen annettuun päätökseen oikaisua. Oikaisuvaatimus tarkempine perusteineen on liitteenä.

Toimivalta

Hallintosääntö 17 §

Esittelijä

Hyvinvointialuejohtaja Vuorela Piia

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää, että

1) Keski-Suomen hyvinvointialue hakee oikaisua valtioneuvoston päätökseen vuoden 2025 lisärahoitushakemuksesta liitteenä olevalla oikaisuvaatimuksella ja

2) valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan jättämään oikaisuvaatimuksen ja tekemään siihen tarvittaessa vähäisenä pidettäviä muutoksia.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.